

L'EVOLUCIÓ TÀCTICA EN L'HANDBOL

Sergi Petit, professor d'handbol, INEFC-Barcelona

La combinació intel·ligent dels diversos recursos tècnics és el que determina la tàctica, en la qual intervenen diversos factors.

Delimitació del concepte de tàctica i altres consideracions

Sense voler fer una definició de la tàctica, cal dir el que entenem per aquest mot. La tàctica consisteix en l'aplicació intel·ligent dels recursos tècnics davant d'un adversari o bé en la coordinació d'accions amb altres companys per tal d'obtenir un determinat avantatge. En el primer cas parlarem de tàctica individual (u contra u), en el segon, de tàctica col·lectiva.

La tàctica està determinada pels factors: espai (límits del terreny de joc, zones prohibides, situació dels companys, dels adversaris i de la pilota). La lluita se centra especialment en el domini de l'espai central (major angle de tir) i pròxim a la porteria (menys necessitat de potència en el xut).

Els avantatges a obtenir són:

Per als *atacants*, una bona situació de disparada, fent gol.

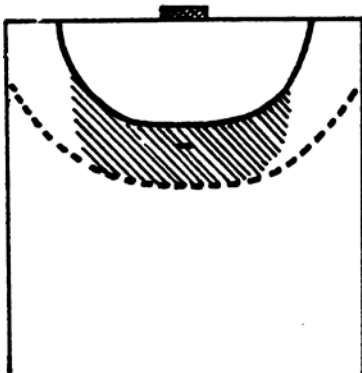
Per als *defenses*, evitar gol, recuperar la pilota.

La tàctica forma part essencial del joc i s'alinea amb la mateixa que els

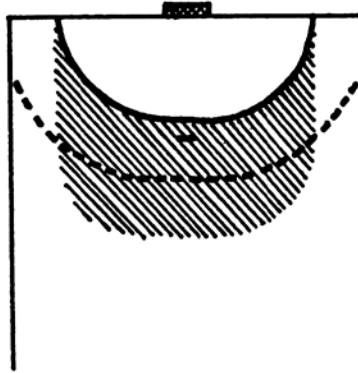
altres factors d'entrenament:

1. Factor físic
2. Factor tècnic
3. Factor tàctic
4. Factor psicològic
5. Factor teòric (diversos coneixements dels jugadors).

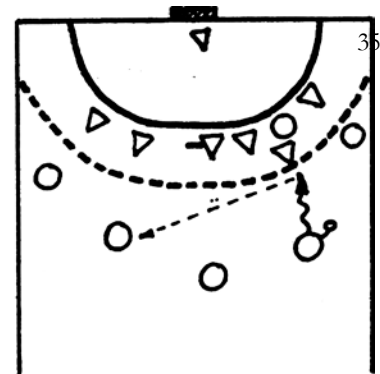
Es pot dir que el pensament/intel·ligència és el mitjà que utilitza la tàctica i es tracta d'una intel·ligència agònica, individual i també social-col·lectiva (amb connotacions afectives) i que res no val si els jugadors no tenen altres qualitats físiques i psicològiques

Zones d'eficàcia en el xut anys 70.

Zones d'eficàcia en el xut anys 80.

Creació d'espais amplis per Afavorir l'1 x 1.

Històricament de vegades ha predominat l'atac sobre la defensa, i altres a l'inrevés; avui, l'anomenada tercera dimensió tàctica: l'espai aeri

---

juntament amb un gran ventall de recursos tècnics (passades, fintes, bot, tirs, etc). Insisteixo en la necessitat d'una forma àmplia de qualitats i recursos ja que en haver-hi un adversari cal anar canviant constantment les solucions per tal d'impedir l'anticipació del contrincant.

El reglament també influeix en la configuració dels esquemes tàctics. Podem acabar aquestes consideracions dient que la tàctica és la lluita intel·ligent per l'espai lliure (desmarcada-atac) o l'espai controlat (marcada-defensa).

La tàctica en l'handbol actual: la dialèctica d'un procés

Vull començar aquest punt posant de relleu que tant l'atac com la defensa s'influeixen mútuament en una constant lluita, i si bé aparentment es podria dir que són els atacants els qui porten la iniciativa pel fet de posseir la pilota, resulta que a vegades és al contrari, quan hi ha defenses actives. El fet és que històricament hem assistit a fases on ha predominat l'atac sobre la defensa o a l'inrevés, o bé a fases on ha existit equilibri. La regla de joc (reglament) i la seva aplicació per part dels àrbitres, la creació de nous gests tècnics, la millora de les qualitats físiques (no tant), l'aplicació de noves tàctiques i la selecció de jugadors amb determinades característiques antropomètriques són l'eix d'aquesta lluita i interacció entre atac i defensa. De tot això en parlarem tot seguit.

L'atac

En els anys 80 hem contemplat els següents aspectes que cal remarcar:

- a. *La recerca constant per a l'augment en la eficàcia del xut de lluny*

(aprox. el 45 % de tirs/gol dels de 9-11 metres).

Aquesta exigència s'ha produït per l'eficàcia de les defenses planes tipus 6.0 molt utilitzades al canvi de dècada 70-80. L'eficàcia en el llançament de lluny provoca que els defenses hagin d'abandonar els 6 metres i d'aquesta forma es fabriquen espais utilitzables darrera els defensors.

La solució ha consistit a seleccionar jugadors molt alts (2 m) per batre per alt els defenses i de llargues palanques per augmentar la potència del xut.

També s'ha treballat físicament amb aquest objectiu.

- b. *La recerca per augmentar l'eficàcia en el tir des dels extrems.* Això ha fet que els defenses s'hagin d'examinar, debilitant el centre i fent més amples els espais entre defensa i defensa.

La solució ha consistit a especialitzar jugadors esquerrans a la dreta i dretans a l'esquerra. També s'han millorat enormement els llançaments rectificats, en caiguda, bombejats i la novetat dels tirs amb efecte («rosca»). També s'ha treballat molt en la qualitat «coordinació» i en aspectes psicològics com la lluita «duel» davant la proximitat del porter.

- c. *La recerca de nous espais no utilitzats tradicionalment:* l'espai aeri de l'àrea de porteria (el terra d'aquesta és prohibit pel reglament). Avui dia podem parlar realment de la tercera dimensió tàctica: l'espai aeri.

Fonamentalment això exigeix gran coordinació dels jugadors en el temps i un gran ajust tant a la passada com a la recepció, així com una amplificació del camp visual.

- d. *Criteris sobre mitjans tàctics:*

- d.1. O bé la creació d'espais amplis que permetin (evitant l'ajut defensiu) l'explotació de la lluita 1 x 1 (tàctica individual)
- d.2. O bé buscar la superioritat numèrica a través de la utilització sistemàtica dels mitjans tàctics de base com: Les penetracions successives Els encreuaments
Les parets
Els bloqueigs
Els paravents (excepció: busquen impedir la marcada de la vora a un reconegut xutador).
- d.3. O bé la utilització alternativa de «combinacions» (jugades estudiades).
- d.4. Tot emprant un «sistema de joc» que suposa una opció d'organització i reorganització dintre les variables: ocupació racional de l'espai, trajectòries de pilota, trajectòries de jugadors.
- d.5. Utilització sistemàtica del contraatac com a valoració màxima de l'espai lliure.

- e. *Solucions tècniques.* Com a conseqüència de la perfecció dels sistemes defensius, s'han hagut d'estimular tècniques de passada i llançament davant adversaris que marquen molt a la vora (amb contacte corporal), la protecció de pilota (Kovacs) i la velocitat d'execució en el disparament (Cecilio Alonso-Cuetovic) en són les qualitats més buscades.

La defensa

El canvi més manifest ha estat l'abandó progressiu de la línia de 6 m

davant l'èxit en el xut dels grans llançadors. Podem observar, però, diverses concepcions i de vegades antagòniques en l'organització defensiva.

L'elecció d'homes alts per tancar el centre continua essent una constant. Com a síntesi es pot dir que les opcions defensives són:

a. *Tancament d'espai en funció de:*

- a. 1. Espais perillosos per sí mateixos (a la vora de 6 m i centrals)
- a. 2. Espai on hi ha la pilota (tendència a l'ajut)
- a. 3. Espai on hi ha un adversari (tendència home)

b. *Opció per una determinada dimensió de l'espai defensiu*

- b. 1. Ample
- b. 2. Profund
- b. 3. Espès

Si bé observem tendència a sintetitzar aquestes opcions amb defenses de gran mobilitat (gran exigència física i psíquica).

c. *Quant a l'actitud i al risc:*

- c. 1. Defensar només la porteria
- c. 2. Defensar la porteria i recuperar la pilota

Interacció

Davant les novetats definitives, l'atac

respon amb noves solucions que necessiten un temps d'adaptació, i a l'inrevés, davant les novetats ofensives. Cal dir la importància que ha tingut l'aplicació de les noves regles de joc per tal d'evitar la brutalitat defensiva que castiguen severament les agafades, empenes i cops.

Conclusions

- a. La importància que cada vegada es dona més a les característiques antropomètriques dels jugadors: alçada, envergadura i mida de la mà.
- b. L'especialització en el lloc específic i tot sovint entre jugador especialista en atac o en defensa.
- c. Importància cada vegada més gran del desenrotllament de les qualitats físiques.
- d. Treball aferrissat en el sector psicològic; especialment en la fase defensiva cal tenir molta concentració, agressivitat, tenacitat, honestat en les tasques i capacitat de sofriment. En atac, l'aspecte més interessant és mantenir la confiança en els llançaments amb els duels amb els porters; aquest és un factor decisiu.
- e. En l'aspecte tècnic cal posseir gran varietat de procediments quant a la passada, les fintes i els llançaments.

En l'ordre tàctic, la varietat, la creativitat, la constant creació de perill a través de la igualtat en situacions d'una contra u són inexcusables.

f. Cal automatitzar totes les accions estàndards dels jugadors perquè aquestes es puguin concentrar en el pensament, en les accions tàctiques complexes sense ésser aquelles pertorbadores-interferidores.

g. Dins l'entrenament si bé es pot procedir sectorialment per factors (físico-tècnic) cal dedicar molt de temps a situacions tàctiques reals, és a dir, davant d'adversaris i en condicions físiques pròximes a la fatiga.

h. Encara que per a l'ensenyament i l'anàlisi podem parlar correctament del factor físic tècnic, tàctic, psicològic i teòric, en la realitat del joc es dona una clara interdependència d'aquests factors, que cal tenir molt en compte en la fase de l'entrenament (Exemple: el tir que sistematitzen com un clar element tècnic, moltes vegades fracassa degut a causes físiques, psíquiques o tàctiques.)

BIBLIOGRAFIA

CERCEL, Paul. «Balonmano. Ejercicios para las fases del juego». Sport Turism-Bucarest, 1980. Hi ha traducció a l'espanyol

d'Emilio Alonso editada per la FEB.
CZERWINSKI, Janusz. «Handball» INSEP, París 1980